

ügyelet képtelen a munkaadókat a szerény munkásvédelmi törvények betartására szorítani.

Ezért a szomorú jelentésért magukat az iparfelügyeletet teljesítő közegeket a legkevésbé lehet okolni.*) Az iparfelügyelet tehetetlenségének első és legfőbb oka maga a törvényhozás, mely ezt az intézményt a legszűkebb, egyáltalán nem kielégítő keretek közé szorította. Az 1893: XXVIII. t.-c. 15. §. értelmében az ipari felügyelet hatálya csak azokra a gyárakra és ipari műhelyekre terjed ki, amelyek elemi erővel hajtott gépet, vagy húsznál több munkást alkalmaznak. Kiközösíti tehát az egész kis- és középipart, *szabad területnek hagyja meg a szomorúan hírhedt házi ipari és az üzemi balesetek számában vezető szerepre emelkedett erdei fadöntést, facsúztatást stb.*

Másik veleszületett gyöngesége a magyar iparfelügyeletnek, hogy *az iparfelügyelő nem hatóság, csak véleményező szerve a közigazgatásnak.* A mulasztó munkaadót nemcsak meg nem büntetheti, de megfelelő üzemi berendezések beszerzését önhatalmúlag el sem rendelheti. Erre nézve csupán javaslatot tehet a közigazgatási hatóságnak. Ez az eljárás pedig nemcsak a közvetlenség, az itt életbevágóan fontos gyorsaság érvényesülhetését zárja ki, hanem – mint azt még a loyális hangú iparfelügyelői jelentések is hangsúlyozzák – a közigazgatás közegeinek szociális érzéketlenségei, sőt sokszor „hiányzó jóindulatán” az iparfelügyelő törekvése gyakran teljesen hajótörést szenved.

Hogy azonban az iparfelügyelet még a törvény-szabta szűk keretek között sem képes hivatását betölteni, annak legfőbb oka a kormányának az intézmény *finanszírozásában* követett szűkkeblű mostohasága. Az ország területe – Fiume leszámításával – mindössze 51 iparfelügyelői kerületre van beosztva. 51 embernek kellene ellátni – hogy csak a legfontosabb törvényes előírásokat említsük – az ország mintegy 15 ezer üzemének a helyszínén való alapos megvizsgálását, 33 ezer gőzkazán évenkénti kipróbálását, a tanoncoktatás állandó ellenőrzését, sztrájk vagy kizárás esetén a békéltetést, a munka és bérvizonyokra vonatkozó statisztikai adatok gyűjtését stb. Mindezt olykor két vármegyére kiterjedő körzetben és megfelelő kezelőszemélyzet nélkül.

Természetesen ily körülmények között az iparfelügyelők a reájuk bízott föladat-complexum egyikét sem képesek megfelelően elintézni. Ma már a hivatalos körök is kénytelenek belátni, hogy ezen a tarthatatlan helyzeten változtatni s az iparfelügyeletet fejleszteni kell.

Ez a fejlesztés azonban nem nyugati mintára, munkásügyi választmányok létesítésével, orvosi és női iparfelügyelők alkalmazásával, a körzetek szaporításával történt, hanem hamisítatlan magyar módszer szerint, *az eddigi rendszer méltó betetőzéseként.*

Az iparfelügyelők tehermentesítése céljából 1909 január 1. óta fokozatosan segédfelügyelőket osztanak be a nagyobb kerületek iparfelügyelői mellé. Jelenleg már 14 ilyen segédfelügyelő szolgál. Azonban – s ez az ügy speciális jellemző vonású – *a segédfelügyelőket minden díjazás nélkül,* meg nem határozott idő múlva történő előléptetés reményével *alkalmazták.* Vannak közöttük öten, akik így már 2 és fél év óta, mások 1-2 éve szolgálnak minden javadalmazás nélkül. S hogy itt nemcsak átmeneti intézkedésről, hanem határozott rendszerről van szó, kétségtelenné tette a folyó évi költségvetés, mely az iparfelügyeletnél mindössze 6 új állást rendszeresített. Hozzá kell vennünk még azt is, hogy a jelen költségvetés az államépítészeti

A magyar iparfelügyelet visszafejlesztése.

Írta: Dr. Katz Béla.

Spencer ama tanításának igazsága, hogy *a törvényhozásnál sokkal fontosabb a jó közigazgatás,* sehol sem annyira szembeötlő, mint a szociálpolitika területén. A törvény pusztá szava u. i. sohasem teremt meg önmagában a munkásvédelmet, hanem csak megadja a lehetőséget a közigazgatásnak arra, hogy az államhatalom erejével esetről-esetre kikényszerítse a törvény parancsait a szociálpolitika terhei ellen szívszűk obstrukciót folytató munkaadó többséggel szemben. Állandó felügyelet, beható közigazgatási ellenőrzés nélkül a szociálpolitikai törvények az életre teljesen hatástalanok maradnak.

A munkásvédelem realizálásának intézményes biztosítékát *az iparfelügyelet képezi.* Az 1893: XXVIII. t.-c. 3. §. értelmében nálunk is az iparfelügyelők végzik a munkásvédelmi törvények és rendeletek fölötti ellenőrzést, valamint az iparfejlesztési teendőket. Kezeikbe van tehát letéve a magyar szociálpolitika gyakorlati megvalósulásának sorsa.

Hogy azonban az iparfelügyelet mennyiben felelt meg a reá bízott hivatásnak, arról szomorú adatokkal szolgálnak maguknak az iparfelügyelőknek évi jelentései. Megtudjuk e beszámolókból, hogy az ipartörvény primitív vérszegény munkásvédő intézkedései a gyermekmunka, az éjjeli dologidő korlátozásáról 30 éves múltjuk dacára máig sem léptek életbe, papíron maradtak a balesetelhárításról szóló műhely-higiénét előíró csekélyszámú paragrafusok. *A magyar iparfel-*

* Mi más véleményen vagyunk. A szerk.

hivatalt az iparfelügyelőségekkel egy statusba egyesítette s így még ez a hat új állás sem fog teljesen az ipari segédfelügyelőknek jutni.

Ezt az eljárást méltán nevezhetjük az *ipar felügyelet visszafejlesztésének*.

Nemcsak a jogos magánérdeket sérti, de a közérdek szempontjából is rendkívül aggályos és hátrányokkal jár.

Ez a rendszer egyáltalán nem alkalmas a munkakedv, a lelkiismeretes ambíció fejlesztésére, ellenkezőleg a minden ellenérték nélkül kihasznált és súlyos felelősséggel terhelt tisztviselőt föltétlenül elkedvítleníti.

Másrészt *kizárja az anyagi függetlenséget* éppen annál a hivatásnál, amely az elképzelhető legtöbb kisértésnek, megkönyékezésnek van kitéve.

Végül szinte intézményesen kirekeszti a vagyontalanokat az iparfelügyeletből, mert az évekig való ingyenes hivatalnokoskodás csakis tekintélyes magánvagyon mellett lehetséges.

A magyar iparfelügyelet rendszere előreláthatólag, rövidesen európai hírnévre fog emelkedni. Sőt a szociálpolitika tankönyvei példaként fogják felhozni arra nézve, hogy milyen *ne* legyen a megfelelően szervezett ipar védelem.